

International
SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:33
sssjournal.com

pp.2077-2088
ISSN:2587-1587

2019
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 13/03/2019 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 27/04/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 27.04.2019

SEZAI KARAKOÇ'UN KAR ŞİİRİ'NDEKİ "BEN"İ ANLAMAK

UNDERSTANDING "I" IN SEZAI KARAKOÇ'S "SNOW POEM"

Mehmet DOĞAN

International Burch University, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Doktora Öğrencisi, Sarajevo/BOSNA HERSEK

Assoc. Prof. Dr. Ali Rıza ÖZUYGUN

International Burch University, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi, Sarajevo/BOSNA HERSEK

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1405>

Reference : Doğan, M & Özuygun, A.R. (2019). "Sezai Karakoç'un Kar Şiiri'ndeki "Ben"i Anlamak", International Social Sciences Studies Journal, 5(33): 2077-2088.

ÖZ

Sezai Karakoç, yeni biçim ve sembollerle geleneği günümüze taşır. Onun şiirlerinde mistik ve metafizik boyut hâkimdir. Kar şiiri, Monna Rossa şiirinin hemen arkasından kaleme alındığı için onun bir dipnotu mahiyetindedir. Çalışmamızda holografik bir özellik taşıyan şiirden yürüyerek Karakoç'un ilgili nesir ve nazımları arasındaki bağları göstermeye, daha çok Fusûs ve Yitik Cennet eksenli bir "Ben" arayışıyla, Allah ve insan ben'i arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalıştık.

Anahtar Kelimeler: Allah, ben, kadın, toprak, ateş, kar, Füsüs, Yitik Cennet

ABSTRACT

Sezai Karakoç brings the tradition to modern-day with new forms and symbols. His poetry emanates mysticism and metaphysics. "Snow Poem" is intended to be a postscript to his "Monna Rosa" as it was written immediately after it. The paper aims to show the relationship between Karakoç's prose and poetry in general as well as the bond between God and human's "I" in this holographic poem, through the lens of "I" thought in the concepts of "fusûs" and "lost paradise."

Keywords: God, "I," woman, earth, fire, snow, "fusûs" "lost paradise."

1. GİRİŞ

KAR ŞİİRİ

Karın yağdığını görünce

Kar tutan toprağı anlayacaksın

Toprakta bir karış karı görünce

Kar içinde yanan karı anlayacaksın

Allah kar gibi gökten yağınca
 Karlar sıcak sıcak saçlarına değince
 Başını önüne eğince
 Benim bu şiirimi anlayacaksın

Bu adam o adam gelip gider
 Senin ellerinde rüyam gelip gider
 Her affın içinde bir intikam gelip gider
 Bu şiirimi anlayınca beni anlayacaksın

Ben bu şiiri yazdım âşık çeşidi
 Öyle kar yağdı ki elim üşüdü
 Ruhum seni düşününce ışıdı
 Her şeyi beni anlayınca anlayacaksın

Her edebi metin bizi alır; duygu, düşünce ve hayal dünyalarında gezdirir. En yakın gezinti yeri kendi bünyesi, sonra da bu bünyeye en yakın yapı aralıklarıdır. O yapı aralıklarından baktırır bizi. Göstermesi gerekenleri gösterip yoluna devam eder. Biz yoruluncaya, nefes nefese kalıp tıkanıncaya kadar gezdirmeye devam eder. Biz bırakınca da çekip gitmez. Bizi seyreder, dinler. Ne yapacağımıza bakar. Bütün kapislerimize katlanır. Olmayacak isteklerimize, hayallerimize, fantezilerimize de güler. Sonra, komşu yapılar, benzer yapılar arasında da dolaştırıp neler yapacağımızı merak eder. Bizi hiç ummadığımız uyarımlarla zenginleştirir.

Bu çalışmamızda kendimizi bir çağrışım çağlayanına kaptırmadık. Kaptırsaydık, bir kitap, belki de kitaplar çıkardı ortaya. Bir çeşme başı çağrışımlarıyla yetinmek istedik. Şiirde, ilk kıta hariç, bütün kıtalarda “ben”, şahıs zamiri ve iyelik zamiri şeklinde tekrarlanıyor: “benim bu şiirim, rüyam, bu şiirimi anlayınca beni, ben bu şiiri yazdım, elim, ruhum, her şeyi beni anlayınca,” gibi kelime ve kelime gruplarıyla veriliyor. Şiirde bir tek özel isim var o da: Allah. Şiirde ikinci özne, ikinci şahıs zamiri: Anlayacaksın fiiliyle beş kez, saçlarına, başını önüne, senin ellerin, seni şeklinde kelime ve kelime grupları halinde verilir.

Şair, kar tutan toprağı anla, kar içinde yanan karı anla, şiirimi anla, şiirimi anlayınca beni anla, her şeyi beni anlayınca anla diye ısrarlı bir anlama, anlaşılma uyarısında bulunmaktadır. Bu anlatımda el, ruhun dili; kalem, elin dili; yazı, kalemin dilidir. Ruhunu anlamak, şiirden başlıyor, şiirden ele, elden ruha, ruhtan ben'e doğru gidiyor. Bu gidiş, elbette kolay olmayacaktır. Şiirdeki her unsur bizi kendine çağırarak, bizi bir çağrışımlar dünyasında dolaştıracaktır. Bunun da sınırlarını belirlemek kolay değildir.

Kar Şiiri, okuyucuya (şimdilik sevgiliyi görmüyoruz, şiiri bize yazılmış gibi okuyoruz) bize ilkin sanki şunları fısıldar:

Karın yağdığını gör. Kar tutan toprağı anla. Toprakta bir karış karı gör. Kar içinde yanan karı anla. Allah kar gibi gökten yağsın. Karlar sıcak sıcak saçlarına değsin. Ruhun, başını önüne eğsin. Benim bu şiirimi anlasın.

Bu adam o adam (önemli değil) gelip gider. Senin ellerinde rüyam da gelip gider. Her affın içinde bir intikam gelip gider. Bu şiirimi anlayınca beni anla.

Ben aşk için bu şiiri yazdım. Öyle kar yağdı ki ruhum seni düşününce ışıdı. Beni anlayınca, her şeyi anlayacaksın.

Bütün bunların ardından bu fısıltılar, şu tür düşüncelere yol açar:

Havalar soğur, sular soğur, toprak soğur, kar yağar, kış gelir, tabiat ölür. Kar içinde yanan karlarla, kar yanıklarıyla tabiat, çile çekip pişer. Kışın şiddeti altında, tabiattaki ölüm gömülerinde cevherler diriliş ruhuyla zenginleşir. Cemreler birer birer havaya, suya, toprağa düşer. Hava, su, toprak ısınır. Baharın bağına bütün zenginlikleriyle tabiatın cevherleri açılıp, serilir. Bahar ve yaz şiirleri doğup, tabiat sayfalarında sıralanır. Tabiat tablosunda bunları gördüğün gibi, toplum ruhunda da, insan ruh dünyasında da bu mevsimleri, bu oluşumları, buna benzer şiirleri görebilir, okuyabilirsin. Dirilen bu şiirleri okuyunca “Mutlak Şiir”i, “İlâhî Nazm”ı, nizamı da anlarsın der, Kar Şiiri bize.

Karakoç, tabiatın, tarihin ve toplumun şiiriyle büyümüş. Çocukluğunda bunlarla beslenmiş hep. Çocukluk, insan kişiliğinin çekirdek yapısıdır. Şahsiyet ağacının yapısı o çekirdeğin muhtevasına göre gelişir biçim kazanır. Karakoç, bol karlı bir coğrafyada yetişir. “Çocukluğumuzun kasabası, bende daha çok tatlı taraflarıyla yaşar. Kışın bol kar yağardı; hatta bazen evin kapısını açmak bile zor olurdu. Sıcak sobaların yandığı kış geceleri, misafir gelmişse daha koyu sohbetlerle unutulmaz olurdu. Sobalar nar gibi kızarırdı. Kar helvası yapılırdı; “susun susun, dibine yanmasın” şakalarıyla. Türlü türlü kış tatlıları çıkarılırdı misafirlere.” (Diriliş Dergisi, Hatıralar-29 ağustos 1988, yıl 29, Dönem 7, Sayı: 6 Sf. 10) diyen Karakoç, kar helvalarıyla hayatın zorluklarını tatlandırılan bir yaşayış içinde büyür. Babası, küçük Sezai’ye ezbere şiirler okutur, gelen misafirlere için. O yıllar, Anadolu’nun fakirlik, yoksulluk yıllarıdır. Kar, Anadolu’yu bir kefen gibi kaplar, uzun bir kış, Anadolu’yu âdeta kuşatır. Yollar kapanır, hayat durur. Karla toprak arasında kalan toplum, masallarıyla, hikâyeleriyle, şiirleriyle düşsel bir hayat yaşar. Baharla Anadolu uyanır, dirilir.

Anadolu’da “Karlı yıl, varlı yıl” demektir. Karın bol yağdığı yıllar, ekinlerin bol olduğu bereketli yıllardır. Anadolu coğrafyasında kışlar uzun sürer. Kar dolu ufukların, kar dökülen göklerin masalsı, mistik bir etkisi olur, insanlar üzerinde. Mevsimler, insan kişiliğine damgasını vurur âdeta. Kar Şiiri, böyle bir coğrafyada yaşayan şaire ait. Şiirdeki ana kavramlardan kar, toprak, ben ve Allah arasındaki ilişkide bu yaşayışın önemi büyüktür, kuşkusuz. Zaten şiirin de âşık çeşidi yani Anadolu âşıkları tarzında yazıldığı yazarı tarafından ima edilir.

Makalemizde, “Kar Şiiri”nin çağrıştırdığı “Karakoç’un bazı nazım-nesir yapıları” arasında gezinip, sonra da Muhyiddin-i Arabi Hazretlerinin Fusûs’u ile Yitik Cennet’ten bakarak “Ben” bulunmaya çalışılacaktır.

2. SEZAI KARAKOÇ’UN KAR ŞİİRİ’NDEKİ “BEN”İ ANLAMAK

2.1. Ben’in şiiri veya şiirin Ben’i

Karın yağdığını görünce

Kar tutan toprağı anlayacaksın

Toprakta bir karış karı görünce

Kar içinde yanan karı anlayacaksın

Şiirin ilk iki dizesinde yağmak-görmek; tutmak-anlamak eylemleri karşılıyor bizi. Bu eylemleri kullanan “ben”, önce, karın yağışını görün, karın tuttuğunu, tuttuğu şeyi, yani toprağı anlayın, diyor. Burada görmek ve anlamak fiilleri yakın anlamlı duruyorlar. Karın yağdığını anlayınca / Kar tutan toprağı göreceksin(iz), diye okumak da mümkündür. Şiirde üç temel duygu hâkimdir: görmek, dokunmak, sezme. Burada en zengin duygu, ilhama, şiirin kaynağına da en yakın duygu sezgidir. Şiir (“ben”), bize kendi yapısından hareketle çok derin, çok zengin dünyaları sezdirme ister. Bunların birincisi, insanın yaratılış dünyasının malzemesi olan topraktır. Toprak eksenli bir şiir içindeyiz. Bulacaklarımız bu eksenden hareketle gelecektir bize.

2.2. Sevgilinin Ben'i

Bu şiir, *Monna Rossa*'ya bir dipnot gibidir. *Monna Rossa*'nın son bölümü 1952'de yılbaşı gecesi yazılır, *Kar Şiiri* ise 1953'ün Ocak ayında. *Monna Rossa* sitesindeki ana yapılar biter bitmez "*Kar Şiiri*" inşa edilir. *Monna Rosa*'da toprak ve ateş, su ve hava unsuru sık kullanılır. Bu unsurların Hz. Âdem'in yaratılışında nasıl kullanıldığını Yunus Emre şöyle anlatır:

*"Padişahın hikmeti gör neyledi;
Ateş, su, toprak ve yele söyledi.
Getirdi toprağı çekip besmele,
Kendi de hazırda orda heybetle.
Toprakla sudan yaratıp bir cisim,
Verdi bu cisme âdem diye bir isim!
Sonra rüzgâr gelip kuruttu onu,
Âdem'in cismi ondandır bil bunu!
En son ateş gelerek ısıttı onu,*

Isınınca girdi bedene canı. (Yunus Emre, Ankara-2013:19) Ulu Padişah, yeryüzünden aldığı toprakla Âdem'in vücut hamurunu iki eli (Cemal ve Celali)yle yoğurur ve onu ruhuyla mayalar. Âdem'in vücut toprağındaki su, ateş ve hava onun mizacını, karakterini belirler. Ruha malzeme olurlar. Ruh bu malzemeyle yeryüzü sınavına girer. Bu sınav çetindir.

*Rüzgâr eser, yağmur yağar, tilkiler uşür;
Bir odun parçası aydınlatır ocağı.
Anne ateşin önünde perişan,
Anne ateşin içinde hür... (Gün Doğmadan, 2015:23)*

Burada, rüzgâr – yağmur; ocak – ateş= hava-su-toprak-ateş unsurlarına denk gelir ki bu unsurlar, eskilerin deyişleriyle anasır-ı erbaa (dört temel unsur) insanın yapı unsurlarıdır. Muhyiddin-i Arabi *Füsûsu'l- Hikem*'inin son fassında da Muhammed Kelimesindeki Teklik Hikmeti bölümünde, "Bana dünyanızdan üç şey sevdirildi: Kadın, güzel koku ve gözümün nuru namaz." Hadisini açıklarken insanın maddi yapısının dört unsurdan hava, su, toprak ve ateşten oluştuğunu söyler ve "bedende bulunan sudan yani rutubetten dolayı, O'nun üflemesi insanın nefsinde bir tutuşma meydana getirdi. Bu nedenle, insandaki **ruh ateşe dönüştü**, der. Arabi hazretlerine göre, insanın maddi bedeni bu dört unsurdan değil de bazı meleklerin vücudu gibi unsur olmayan tek unsurdan yapılmış olsaydı, ruhu da nur olurdu (Muhyiddin-i Arabi, İstanbul-1992:318). Sufi literatüründe ruh, yani "Nefs, eşini kaybeden bir güvercine, yatağından sökülüp hazin müziği gözleri yaşla dolduran kaval (ney) yapılmış bir kamışa, bileğinin üzerine konmak için sahibinin ıslığına gelen bir şahine, Güneşte eriyen ve buhar olarak **göğe yükselen kara**, geceleyin süratle çöle dalan çılgın bir deveye, kafesteki bir kuşa, karadaki bir balığa ve kral olmak isteyen bir askere benzetilir. (Reynold A. Nicholson, Ankara-1978:100) Göğe yükselen bu kar, tekrar yeryüzüne akar. Bir bakıma gökten ruhlar yağar.

*Allah kar gibi gökten yağınca
Karlar sıcak sıcak saçlarına değince
Başını önüne eğince
Benim bu şiirimi anlayacaksın*

Göklerin ve yerlerin metafizik zenginliği sezgiyle, ilhamla en çok da vahiyle bilinir. Bu zenginliğin bildiricileri vahiy görevlisi Peygamberlerdir. Başını önüne eğip düşünen, içinin derinliklerine dalıp orada kendi sırrına eren, vahiy eğitilmiş ruhlar bu şiirsel zenginliği sezerler.

2.3. Nisbî Benlere Benlik Veren Mutlak Ben

Monna Rosa'da “*Ben onun sılası kendimin gurbetiyim*” (Gün Doğmadan, İstanbul-2015:27) mısraıyla dile getirilen, iki ben (Âdem ile Havva / insan ile kadın) arasındaki varoluşsal ilişkiyi Karakoç, Yitik Cennet'te şöyle yorumlar: *Havva Âdeme bir çıkmadır, bir dipnotu. Ama öyle bir çıkma ve dipnotu ki asıl metnin anlaşılması için kaydı gerekli(dir).* (Gün Doğmadan, İstanbul-2015:15) Havva'nın anlamı, Âdem'in anlamı demektir. Bir bakıma ondan da fazla bir şey(dir). (Yitik Cennet, 2013:15) Âdem için ikinci ben(dir), Havva. (Yitik Cennet, 2013:17) Havva aynasında Âdem mi görünür? Âdem'in kendini görmesi için, Havva bir ayna mıdır? Veya Havva'nın kendini görmesi için Âdem bir ayna mıdır? *Monna Rossa*'da şu dizelerle ifade edilen biraz da bu olsa gerek.

*Beni bir azizin nefesi uçurur,
Kalbimde Allah'ın elleri durur.
Cici ayaklarım iplikle bağlı,
Ben onun sılası, kendimin gurbetiyim;*

Allah'ın, iki elimle (Cemal ve Celal sıfatıyla) yarattığım (Muhyiddin-i Arabi, İstanbul-1992:32) dediği insan, Allah'ın ellerini yani Cemal ve Celal sıfatlarını kalbinde duyan ruh, çok farklı bir yerdedir, öbür yaratıklara göre. Bu noktada aşk, Leyla ile Mecnun çizgisinde oluşur, ve âşıka:

*Yüzdeki ıstırap, çile ocağı,
Onun bu ocakta yanan toprağı,
Bir gece rüyamda avuçlarımı yaktı;*

Gönüller yanarak kavuşacaktı. (Gün Doğmadan, İstanbul-2015:24) dedirtir. Ama kavuşmak çilesiz olmayacaktır.

Leyla ile Mecnun da çileyle yanarak kavuşurlar:

*Mecnun durup dört bir tarafına baktı
Gönlünün en kızgın ateşini mumunu yaktı
Bir ışık olup gökyüzüne doğru
Bir yıldız olup yıldızlara doğru
Bir şimşek gibi çaktı, bir yıldız olup aktı.
(...)
Bir ışığa dönüştü Leyla Ece
Evden yükselen bir ışık sütunu*

Yükselip tuttu ışık olan Mecnun'u (Gün Doğmadan-2015: 599)

Ocak, ateş yanan yerdir. Koruyucu, ısıtıcı, besleyici bir mekândır; yakar, pişirir, yedirir ve besler. Tehlikelerden korur, ısıtır, üşütmez. Âşık gönül de ocaklar gibi yanar. Ateş, aynı zamanda çile yurdudur. Hz. İbrahim, ateşe çile için girer. Çünkü o, “hakikati ararken yol engellerini aşa aşa son imtihan durağında ateşle karşılaşır. Ateşin yakıcılığı, ulûhiyet sıfatından bir belirtidir bu dünyada. Bu dünyada o sığata en yaklaşan sıfat, ateşin yakıcılık sıfatıdır. Ateşperestliğin doğuşu da burdan geliyor. Yalnız, bir aldaniş vardı Zerdüştdininde. Ateşi aşan, Allah'a varacaktı. Ateşe tapanlar,

ateşte kalanlar, ateşi aşamayanlardı. Hz. İbrahim ise ateş engelini ve yakıcılık sıfatını aşarak Allah'a vardı." (Karakoç, İstanbul-2012a:30) Şair, şiir diliyle bunu, "Hükmedemiyor insan ruhuna ateş" diye ifade eder. (Karakoç, İstanbul-2015:26). Seven gönüllerin de aşk ateşini aşarak "öte"de kavuşacaklarını söyler. Leyle ile Mecnun'da olduğu gibi.

Monna Rossa'da:

Açma pencereni, perdeleri çek:

Monna Rosa seni görmemeliyim.

Bir bakışın ölmem için yetecek;

Anla Monna Rosa, ben öteliyim...

Açma pencereni, perdeleri çek. (Karakoç, İstanbul-2015:15) dizeleri, bu dünyada doğan sevginin "öte" için yaşatılması gerektiğini ima eder. Bunun için, sevgiliyle arasına perde çeker.

3. GÖLGE BENLERİN VAROLUŞ SEBEBİ HAKİKAT-İ MUHAMMEDİYE OLAN BEN

Monna Rossa'dan birkaç ay sonra yazılan *Şahdamar* şiirinde:

Toprağı zindana koyduk biz

Üzerine yedi kilit vurduk biz

Ruhumuzun içinde kar yağar

Anamızdan doğduğumuz geceden beri (Karakoç, 2015:44) der, Karakoç.

Hikâyeler II'de *Topraktan Başlayarak*'ta Karakoç, kahramanına: "Hep korkmuş insanlar ondan. Toprağı kitliyorlar, onun bir gün ayağa kalkmasını önlemek istiyorlar" dedirtir. Kahramanın kaldığı toprak zeminli evde bir gün toprak kabarıp taşmaya, kahramanı eve hapsedmeye, gömmeye kalkar. Toprakla kahraman arasında bir savaş başlar. Hikâyede yazar (kahraman), insan-toprak ilişkisinin hikemî yönden fizik-metafizik varoluşsal yorumunu yapar: "Ben", toprağa bitişik, toprakla içiçedir. Toprakla "ben" arasında varoluş mücadelesi yaşanır. Bu mücadelede, "su, hava, ateş unsurları da yer alır. Toprakla döğüşür, su ile boğuşur, ateşle vuruşur; alev parçaları havada kar gibi uçuşur, sonra gelip vücuduna, yüzüne yapışır..." çektiği acının son sınırlarında, kahramanın "ben"i sanki bütün evrene zerre zerre dağılmıştır. Kâinatın her zerresinde, varoluşun her noktasında hisseder kendini. Keskin bir ışık gibi bir varoluş bulur. (Bu varoluş, 'Hakikat-i Muhammediyye' sırrına erişti, çağırıştır.) Büyük Varoluş, bu mücadelede zaferle biter. "Ben" in zaferiyle. (Karakoç, İstanbul-1999:34) çünkü toprak beden, vücut, ruhun bineği, aletidir. Ruhun emrine verilmiştir. Ruh süvarisi, dünya sınavını onunla kazanacak veya kaybedecektir. "Fiziğimiz, ruhumuz için alet, imtihan aracıdır. Fizik doğumumuz da ruh doğumumuzun aracı ve dünyadaki dayanağıdır" (Karakoç. S. İstanbul-2009:45). Amacı değildir. "Ben" (ruh), anlaşılınca her şey anlaşılmiş olacaktır.

3.1. Nisbî Benlerin Asıl Gayesi Mutlak Ben

Bu adam o adam gelip gider

Senin ellerinde rüyam gelip gider

Her affın içinde bir intikam gelir gider

Bu şiirimi anlayınca beni anlayacaksın

Şiirde noktalama kullanılmadığı için ilk mısra, "Bu, o adam" şeklinde okunabileceği gibi; "O, benim" şeklinde de anlaşılabilir. Rüyamı senin ellerine (insafına) bıraktım. Onun gerçekleşip gerçekleşmemesi sana kalmış. Bu şiir, "ben"den ve "sen"den ibaret. Kendini anlarsan beni, beni anlayınca da seni ve bu şiiri anlamış olacaksın denir, âdeta.

Bu adam, seni sevmekle suç mu işledi? Yoksa sevmesi gereken "başkası" mıydı? Bu soruların cevabını bir başka yapıda, Muhyiddin-i Arabi Hazretlerinin Füsüs'ünde arayalım. Kitabın son

bölümü, “Sizin dünyanızdan bana üç şey sevdirdi, kadın, güzel koku ve gözümün nuru namaz.” Hadisi etrafında gelişir.

Arabi hazretlerine göre, Allah’ın Hz. Âdem’i yaratıp ona kendi ruhundan üflemesi, yine kendisine duyduğu özlem ve tutkusundan ileri gelir. Bu tutku nedeniyledir ki insanı Kendi suretinde yarattı. Sonra da Allah, insan için yine insandan kadını yarattı. Bu nedenle kadın, yaratıldığı varlığa aşırı sevgi duydu. Bu aşırı sevgi, kadının kendi yurduna olan düşkünlüğündendir. Böyle bir sevgi insanın kendisini sevmesine benzer. Bunun için kadın erkeği, erkek de kadını sever. Allah da bizzat kendi suretinde yarattığı insanı sevdi. Suretlerdeki benzerlik, sevgi ve muhabbetin en önemli sebebidir. Çünkü suret çifttir. Dolayısıyla suret yani insan, Hakk’ın varlığını çift yapmıştır. Bununla birlikte kadın da varlığıyla erkeğin eşi olmuş ve insanı çift yapmıştır. Bu durumda Hakk-erkek-kadın olmak üzere bir “üçlü” meydana gelmiştir. Yani erkek, Hakk’ın sureti; kadın, erkeğin suretidir. Dolayısıyla kadın, biri Hakk, biri de erkek olmak üzere iki sureti birden taşır ve bir üçleme oluşur. Erkeğin kendi aslı olan Hakk’ı sevmesi, kadının kendi aslı olan erkeği sevmesine benzer. Bunun için Allah, erkeğe kadınları sevdirdi. Erkek, hem parçası olan kadını, hem de bu yüzden kendisini yaratan Hakk’ı sevdi. İşte bu yüzden **Hz. Muhammed, “Bana kadın sevdirdi” dedi. “Ben sevdim” demedi. Çünkü kendi sevgisi ancak Rabbine olan sevgisiydi, kendi kadınına olan sevgisini bile Allah’a olan sevgisine bağladı.** (Muhyiddin-i Arabi, İstanbul-2014:318-319)

Âşik tarafından “Kadın” (ikinci “Ben”) aynasında Allah (Mutlak Ben), görülüyorsa, bu ilişki (Ben-O; Erkek-Kadın ilişkisi), noksan, eksik bir ilişkidir. Oysa kalbde ve kâinatda var olan tek hakikat Allah’tır. Kalb, kâinat ve kadın aynasında Allah görülüp sevilmelidir. *Taha’nın Kitabı*’ndaki şu dizeler, biraz bunu hatırlatır.

Gezsek seninle ayı yıldızları bir bir

İçimizdeki bu dert yine aynı derttir

Aynayı anlayayım derken kırdın

Buldum diyerek çocuk gibi haykırdın

Kadınlardan uzaklaştık belki büyüye kapılarak

Ama uzaklaştık sabahtan öğleden akşamdan da (Karakoç, İstanbul-2015:332)

Kadın, insanı Allah’a ulaştıran sihirli bir aynadır. Bu aynaya takılıp kalan İnsan, Karakoç’a göre, “şeytanın sinekkâğıdına yakalanmış melek kelebeği”dir. (Karakoç, İstanbul-2015:483) Şeytan, insanı avlamak için kadını kullanır. Bu tuzaktan kurtulan çok azdır. *Hızırla Kırk Saat*’te bu tuzagın ve tuzaktan kurtuluş savaşının örneği verilir:

Sonra bir hortum olup beni çekti çektiyse de

Düşmedim etin kızgın mahşerine

Kollarım uzayıp uzayıp takıldı palmyelere

Başım çarpıldı tüy tüy kavaklara

Yükseldim bir cin cenderesinde döne döne

Sürüklendim en yaban denizlerden timsah siperlerine

Aklımdan geçirmedim

Bayrak indirmeyi

Teslim olmayı yine de

Sonra indim yine olduğum yere

Sonra bir tırnak katranı gibi aktı çevremde

Eridi kollarım ayaklarım en yılışık asitte

Cama çevirip göğdemi de

Okumaya çalıştı en yulgın kuşkularımı

Ama bir nokta kaldı ki

Yüreğimin yüreğimin yüreğimin yüreğinde

Onunla ördüm kendimi yeniden (Karakoç, İstanbul-2015:242)

Bu, “Topraktan Başlayarak” öyküsünde yaşanan savaşı da hatırlatır. Ruh, beden ve onu kullanarak ruha hâkim olmak isteyen olumsuzlukların arzu ve isteklerine boyun eğmeyip, kendi metafizik kaynağının gücüne dayanınca zafere eriyor.

4. Benliğin Katları ve Mahiyeti

Toprağı zindana koyduk biz

Üzerine yedi kilit vurduk biz

Dünya zindanında insan nefsinin ilk katı, vücut toprağında can olan, benlik olan, kötü his ve huyların mahalli olan latife, kişinin en büyük düşmanı olan nefs-i emmare ve nefs-i şehvani denilen kattır. Burada süfli arzulara karşı gelinir ve kötülük yaptığı zaman kınanırsa buna nefs-i levvame (insanı kınayan, sahibini sorgulayan nefis) denir. Kötülüklerden arınırsa nefs-i mutmainne adını alır. Yedi tür nefsten söz edilir: 1- Nefs-i cemadi: maddi nefis, maddeyi bir arada tutan ve dağılmasına engel olan güç. 2- Nefs-i nebati: Bitkisel nefis. Üremeyi, büyümeyi ve beslenmeyi sağlayan güç. 3- Nefs-i hayvani: Hayvani nefis. His ve iradeli harekete sahip olma gücü. 4- Nefs-i İnsani: İnsan nefsi. İnsandaki küllileri kavrama ve akıl yürütme gücü. 5- Nefs-i Natika: bizatihi maddeden mücerret ama maddeyle faaliyette bulunan cevher. 6- Nefs-i Kudsiye: Kutsal nefis. Tür için mümkün olan her şeyi elde etme melekesine sahip nefis. Ermişlerin nefsleri. 7- Nefs-i Külli: Üniversal nefis. **Âlemin canı, kâinatın ruhu. Âlem bir insan gibi kabul edilir ve onun da bir canı olduğuna inanılır. Buna Hakikat-i Muhammediye de denilir.**

Nefsin (Ben'in) yedi makamı (katı) vardır: 1- Emmare: üzeri yoğun ve kalın perdelerle örtülü nefis; 2- Levvame: Üzeri hafif ve ince perdelerle kaplı nefis; 3- Mülhime: Üzeri nur-zulmet karışımı perdelerle kaplı nefis; 4- Mutmainne: Nurlu perdelerin ağırlıkta olduğu nefis; 5- Râziye: Nurluluk daha artar, karanlık daha azalır; 6- Marziye: Aynı hal artarak devam eder; 7- Kâmile (nefs-i zekiye): Perdelerin tamamen kalkması, zulmetin kalmaması makamı. Birinci nefsten yedinci nefse doğru gelindikçe (açıldıkça) cismaniyet, zulmaniyet, kesafet azalırken derece derece ruhaniyet, nuraniyet, letafet artar. (Uludağ, İstanbul-1991)

Bir de insanın asıl mahiyeti kabul edilen latifeler var ki bunlar da yedi tanedir. Tabiat, nefis, kalb, ruh, sır, hafi, ahfadır. İlk ikisi halk âlemine diğerleri emir âlemine aittir. Kalb adı verilen nefs-i natika ruhun nefse yakın bir mertebeye inmesidir. Bu mertebedeki ruh bir yönden nefse benzer, buna sadr (göğüs) denir. Diğer yönden ruha benzer, buna da fuad (gönül) denir. Maddi anlamdaki kalble ilgisi bulunan ruhani bir cevher daha vardır ki insanı insan yapan şey budur. İnsanın mahiyeti odur. Allah tarafından üfürülen ruh (ruh-ı menfuh) budur. (Uludağ, İstanbul-1991)

Şair:

“Yüreğimin yüreğimin yüreğimin yüreğinde

Onunla ördüm kendimi yeniden” derken, ahfa'yı (en gizli'yi) kastediyor, olmalı.

Kendini yeniden ören “ben”, tabiat ve nefsin sınırlarını aşmış, kalbin (yüreğin), ruhun, sırrın, gizlinin ve en gizlinin alanına ulaşmıştır. Asıl insanlık özüne kavuşmuştur. Orada Mutlak Sevgili (Ben) vardır. O sevgili kıskançtır. Kendisinden başka biriyle mutlu olunmasını istemez. Kadın ve erkek de kıskançtır. Sevdiğini başkasıyla paylaşmak istemez. Allah, kendisi için duyulmayan, düşünülmeyen, işlenilmeyen hiçbir şeyden razı olmaz. Yoksa intikam alır. Her affin içinde bir intikam vardır. Af, suçtan dolayı özür dilenince olur. Kendisine karşı suç işlenen, suçludan

intikam alır. Suçlu af dilese de af zaten bir intikamdır. Sevgiliye karşı bir başka sevgili, sevgiliye ihanettir ve büyük suçtur.

Bu şiir, bir intikam şiiridir. Aynı zamanda bir af şiiri. Âşık, sevdiğine şiir yazıyorsa, hâlâ seviyor demektir. Kadın sevgili, Âşık'ını, bilerek veya bilmeyerek, Hakk'ın sevgisine götürüyorsa, buna vesile olmuşsa, Âşık'ının ellerini yağın kar'a bırakıp üşütüyorsa, onun içini ısıtıyor demektir.

5. BENLİĞİ İŞİMASI, RUHTAN GELEN AYDINLIK, ÖLMEDEN ÖNCE ÖLMEK

Toprak, işlenirse canlanır, şenlenir. Toprağı şenlendirmek, ona ruh üfleme, emek vermek, can vermektir. Onu cennet bahçesine çevirmektir. Bunun da bedeli büyüktür. Emeksiz eser, çilesiz emek olmaz. Karakoç'a göre insan, Tanrı'nın toprağa verdiği bir parça neşedir. Bu yüzden, acımız toprağa aittir. Gök, toprağa benzedikçe insanı üzer. Gökten gelen o neşe, toprağını göğe ağdırmak içindir. Göksel aslına erdirmek içindir. Yoksa toprakta hapsolüp kalmak için değildir.

Acıyı yadsımıyorum, der Karakoç. Çilenin, her sanat adamı için varoluş şartı olduğunu, ancak, sanatın, onu aşmakla başladığını; acıların, çilelerin, hatıra olarak, dönüştürülen sevinç olarak sanatın harcına karıştıklarını söyler. "Burada bahsettiğim sevinç, nefsdan, bedenden gelen hazlar değil, ruhun ışımamasından doğan aydınlıktır. Dünyanın toptan acısını karşılayacak güçte olan Tanrı armağanı. Hakikati bulmaktan ve ona ermekten doğan sevinçtir." der. (Karakoç, İstanbul-2014:94)

Allah, Âdem'in toprağını işledikten sonra, ona ruh üfledi, can verdi, neşe verdi, şenlendirdi. Karanlık toprak, o ruhla ışıldı, aydınlandı. Bu toprak (insan), "şeyler" dünyasında "benlik" taşıyan varlık, toprağının anavatanı dünyada, değişik mevsimlerle, şartlarla sınılanır. Özünün yurduna, ruhun aslına, ana vatanına doğru yol alır. Toprağın kesif dünyasından, ruhun latif dünyasına, göklere, ışıklı, aydınlık iklimlere ulaşır.

Kar, toprağı ilkin kuşatır, kavrar, dondurur, öldürür ve sonra kendisiyle eritir, suya verir, nehirlere, göllere, denizlere katar, buharlaşsın göklere ağınsın diye, göklerde kendisiyle olsun, güneşle gülsün diye. Böylece toprak, kesafetten letafete döner. Latife-i Rabbaniye olur. Ruh, sır, hafı ve ahfaya doğru yol alır. Işıl ışıdır artık. Bu, ben'in toprak aslından, ruh aslına dönüşüdür. Ölmeden önce ölüştür. "Ölüm, asıl ölüm fizik ölümümüz değil, ölmeden önce ölme denen ilahi sevgide yokluğa erme, kendi varlığını Allah'ın varlığı önünde silme demek olan ölümdür. Nefsin, beden, ruha hâkim değil, mahkûm olduğu, heveslerin, kötü arzuların ölümüdür. Bu ölümünün iyiliği, insan için asıl idealdir. "Ölmeden önce ölüme eren" insan, hayatının asıl amacını bulmuş demektir." (Karakoç, S. İstanbul-2009:46)

6. BENLİKLER HAZİNESİ: TOPRAK

Karın yağdığını görünce

Kar tutan toprağı anlayacaksın

Toprakta bir karış karı görünce

Kar içinde yanan karı anlayacaksın

"Kar tutan toprak", soğuktur, ölüdür, taş gibidir. Canlı toprak, sıcaktır, kar tutmaz, eritir, suya dönüştürür, içer, beslenir; bağrındakileri de besleyerek bahara verir, dirilir. Karlar, göklerin beyaz alevleridir. Öldürmek için değil, diriltmek için inerler. "Kar içinde yanan kar", toprağın kalbidir. Kar, kalbini toprağa verir, toprak canlanır, dirilir. Allah, diriltir.

Toprak bir gömüdür. İnsan hazinelerinin, Tanrı'nın hazinelerinin gömüldüğü yerdir. Toprak, tabii, tarihi, bir hazineler yatağıdır. Bitkisel bütün tohumlar, tabiattaki bütün madenler, tarihin hazineleri oradadır. Hayat, oradadır. Ebedi hayatın tohumları, Büyük Diriliş'in tohumları, ruhların bedenleri oradadır.

Kar Şiiri, bizde bir başka hikâyeyi daha çağırır: Meydan Ortaya Çıktığında. Orada da karın saltanatı vardır. "...kar durmadan yağıyordu, durmadan yağıyordu; sanki binlerce yıldan beri, evren yaratıldığından bu yana durmadan yağıyormuş gibi yağıyordu. Ahmet yavaş yavaş kara

gömülüyordu. Kar mezar mı oluyordu ona? Her yanı yavaş yavaş donuyor ve katılaşıyordu. Yalnız ruhunun ortasında bir ışık, bir aydınlık nokta vardı. -Bir yürüyüş-. Biliyordu, geçmişte ve gelecekte bir tek varlık vardı ve o, O'ydu. O'ydu, başkası değildi. Kendisini yaratandı. Erişilmez baharlara, soba başlarına, şiddetli gül kokusuna -gül kokusunu yine şiddetle bir kere daha duydu-, anne şefkatine, babanın mermersi site düzenine, kasabanın ışıklı sularına, güneşe, aya ve yıldızlara, geceleri samanyoluna bakışına kavuşturan biri vardı ve şimdi, her şeyin katılaştığı, korkunç taşlaştığı, gökyüzünün cami sütunlarıyla dolduğu mermer bir varoluş içinde eridiği şu anda yalnız O vardı; bir ışık içinden yavaş yavaş O'na doğru çekiliyordu.” (Karakoç, İstanbul-2005:26-27) Burada anlatılanlar “Allah kar gibi gökten yağınca” dizesi arasındaki ilişki düşünülmeden edilemiyor. Şiddetle duyulan gül kokusu da yine “Hakikat-i Muhammediye”yi çağırıyor. “Tasavvufa göre Resulullah’ın tafsilatı âlemi meydana getirir. Zerreler olarak Resulullah her yerde temaşa edilmektedir. İnsana duyulan muhabbete de aşk-ı Muhammedî denir. Zübde-i âlem, akl-ı evvel, akl-ı küllî olan Resulullah’tır.” (Kılıç M.E. İstanbul-2013:30)

Bin yıllık kar altından

Ölüler kentinden

Sıyrılarak

Geceyi ışıklarla delerek

Gelenler var biliyorum (Karakoç, 2015:419)

Gelenler, çocuklara durmadan anlatılan beklenenlerdir. Anadolu insanının çocuklarının ruhlarına birer tohum gibi bıraktığı tarih atomları, çekirdekleri, zengin “benler”idir, bu karlar. Bu yüzden:

Ruhumuzun içinde kar yağar

Anamızdan doğduğumuz gecedan beri (Karakoç, 2015:42) der şair.

Yağmurdan sonra karın saltanatı gelir

Kar köpüklü bir deniz gibi kendini yükseltir

Çamları sürüsünü bekleyen çobanlara çevirir

Dağları gökten inmiş sütuna döndürür (Karakoç, 2015:160) ve bu tablonun sonu Bahar’a çıkar.

Kar ve geyik karışarak

Eridiler aşı boyalı toprakla birlikte (Karakoç, 2015:376) bu karlar (ben)ler, bir bahara gebedir. İşte o zaman:

Gün doğuyor her yer çiçek ve kar

Bütün çocuklar kurtuldu demektir (Karakoç, 2015:120)

Gün doğunca ortalık ışıır, aydınlanır. Ufuklar alabildiğine genişler. Karanlıklar geride kalır. Kış biter. Kar’ın beyaz aydınlığı, bahar çiçeklerinin rengârenk dünyasına bırakır, yerini. Kar besinli zengin bir dünyadır, bahar. Geçmiş (kar), geleceğin (baharın) besinidir. Kar Şiiri’ndeki sevda, âşıktaki ülkü budur. Kıştan sonra bahar; kardan sonra çiçekler. Ruhların ördüğü toplumun dirilişi. Ellere teslim edilen rüyanın yorumu, gerçekleşimi; gelen baharla her şeyin anlaşılmiş olduğunun görülüşüdür veya görülme arzusudur.

Karakoç, çok güçlü sezgileri, derin ve engin ilhamlara açık hassas ruhu, zengin kültürel birikimiyle tabiat ve tabiatüstünü; fizik ve fizikötesini yorumlar. Tabiata, topluma ve tarihe hep bu zaviyeden bakar ve baktırır. Eşyada, bitkide ve hayvanda nice sırta kapı aralayan yorumlara elverişli kımıldanışlar gözlemlemek mümkünken, insanı, iskeletinden ve onu çevreleyen et ve deri örtüsünden öte bir dünyaya yabancı görmeyi, yaradılış olgusunun derinliğinden habersizliğin ta kendisi sayar. Varoluşa fizik açısından, sadece bu açıdan bakmanın, yaradılışa karşı körlük, Yararıcıya karşı körlükten başka bir şey olmadığı yorumunu yapar, şiirlerinde ve düzyazılarında.

Dünyalar içinde dünyalar, dünyalar dışında dünyalar, dünyalar ötesinde dünyalar vardır oysa. Bu dünyaların anahtarları ise, ruhumuzda gizlidir.

“Ben bir gizli hazineydim, bilinmek istedim. İnsanı yarattım” diyen kutlu söz, insan ruhundan başlayarak mutlak âleme giden bu sonsuz dünyalara işaret eder.” (Karakoç, 2012b:37) diyen bir şairin şiirini okumak insanı zenginleştirir, yüceltir. Hz. Mevlana ve Hz. Muhyiddin gibi büyüklerin eserlerinde olduğu gibi. Onların “şiirlerinde şiirden başka bir şey görmemek, insanı yanıltır. Bu ruh öncülerini, şiirden öteye geçmişlerdir, ama şiiri de kendileriyle beraber geçirmişlerdir. Erotik ve plastiği aşamamış estetikle, bunlardan soyunup Allah’a tapınma, Allah’ı anma ve Allah’a götürme planına yükselmiş estetik arasında, bir derece farkı değil, bir mahiyet farkı vardır” (Karakoç, 2012b:71). Kar Şiiri de okuyucuya bu yolu gösterir. Kar, tabiatın çeşitliliğini, insan ruhuna tuzak nisbîlikleri siler ve ona sonsuzluğun ufuklarını işaret eder. Nisbî ben’leri “Mutlak Ben”e yaklaştırır ve şiir, “Her şeyi ben’i anlayınca anlayacaksınız” diyerek kapanır.

7. SONUÇ

Sezai Karakoç’un şiirleri, geleneği, kendisiyle çağdaş bir şuurla kavrayıp geleceğe taşıyan bir yenilik içerir. Kar Şiiri, âşık çeşidini hatırlatan bir şiirdir. Dört dörtlük bir söyleyiş içinde kar gibi tertemiz, masivadan arınarak maveraya yönelen bir sevdanın şiiridir. Kadını gövdesiyle gören sevgilerin ötesinde ve üstündedir. Bahara doğru sıcak sıcak yağın kar yumuşaklığında bir musıkı gibi gelen ben, vurgusuz okunan bir ben şiiridir, Kar Şiiri.

Şairin beni, geçmişe dönük yüzüyle, tarihi oluşturan, karla örtülü toprak altında yanarak yatan kendi insanların beniyle özdeş bir bendir. Sevgili, ikinci ben, gelecek rüyası görülen aynadır. Kar Şiiri, bu benlerin Mutlak Ben’e açılan ufuklarını çizer.

Alna düşen bir kar tanesi beni nereye götürürse, Kar Şiiri de okuyucuyu oralara, göklere, geçmişin ve geleceğin göklerine götürür. Bedenlerini toprağa düşürüp ruhlarıyla ötelere iklimine kanat açan dostlara, sevgililere ulaştırır; oradan da Mutlak Ben’e yükselir.

Anadolu’yu kucaklayan, yeryüzü hazinelerini açarak göklere uçan ruhun, karla yıkanmış bir gönlün rüyası, miracıdır, Kar Şiiri.

KAYNAKÇA

- Emre, Yunus. *Nasihatler Kitabı (Risaletü'n Nushiyye)*, Hazırlayan Doç. Dr. Ziya Avşar, Ankara-2013
- Karakoç, S. *Diriliş Dergisi, Hatıralar*, İstanbul-29 ağustos 1988, yıl 29, Dönem 7, Sayı: 6. Sf. 10
- Karakoç, S. *Yitik Cennet*, İstanbul-2013
- Karakoç, S. *Gün Doğmadan*, Diriliş Yayınları. İstanbul- 2015
- Karakoç, S. *Ruhun Dirilişi*, Diriliş Yayınları, İstanbul-2012a
- Karakoç, S. *Hikâyeler II*, Diriliş Yayınları, İstanbul-1999
- Karakoç, S. *Edebiyat Yazıları I*, Diriliş Yayınları, İstanbul-2014
- Karakoç, S. *Meydan Ortaya Çıktığında*, Diriliş Yayınları, İstanbul-2005
- Karakoç, S. *Makama*, Diriliş Yayınları, İstanbul-2012b
- Karakoç, S. *Fizikötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi III*, Diriliş Yayınları, İstanbul-2009
- Kılıç, M. E. *Tasavvufa Giriş*, Sufi Kitap, İstanbul-2012
- Muhyiddin-i Arabi, *Fusûs Ü'l-Hikem*, Çev. Nuri Gencosman, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul-1992
- Muhyiddin-i Arabi, *Fusûsu'l-Hikem*, Hazırlayan Hamza Kılıç, İnsan Yayınları, İstanbul-2014
- Reynold A. Nicholson, *İslam Sufileri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara-1978
- Uludağ, Süleyman. *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Marifet Yayınları, İstanbul-1991